STATUTUL EDUCAȚIEI ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII

IONAȘCU Ina, asistent universitar, magistru, doctorandă
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere,
Departamentul Limba Engleză și Limba Franceză Specializată

The current world is a world of global interweaving of all aspects. All social, ecological, biological, psychological, spiritual phenomena become increasingly interdependent. Under these conditions, the old paradigm has become inapplicable. The world needs a new vision of reality, which means that the way of perception itself must change. Thus, knowledge does not remain only a feature of the current economy, but becomes a principle, with a self-organizing character of society and its progress. Acquisitions of knowledge bring a greater margin of movement, of action alternatives, and freedom. To know more means to be guided by given, additional alignments, to be one step ahead.

Procesul mondializării constituie unul dintre fenomenele cele mai controversate ale lumii actuale. Înțeles, uneori, ca o cale de dispariție a particularităților și de impunere a unor modele generalizatoare, alteori, ca o mișcare de unificare naturală a structurilor și modurilor de acțiune, mondializarea a a într-un mod specific și la nivelul strategiilor de realizare a educației.

Tendința convergenței modelelor și a realizării unor concordanțe parțiale între mai multe sisteme naționale de educație (sub aspectul conținuturilor, proceselor, validărilor etc) este din ce în ce mai evidentă. Cee ace la un moment dat era diferit tinde să se asemene, să se apropie, să împrumute trăsături oarecum comune. Specificitatea nu trebuie numaidecât să dispară, ci să devină un element suplimentar, particularizant, care imprimă o anumită culoare unui spațiu oarecare. De altfel, această evoluție este dictată nu de sistemele educative în sine, ci de determinări supraetajate (economical, political, strategicul…), care impun astfel de cuplări și integrări organizatorice**.**

Globalizarea aduce după sine o schimbare a raporturilor politico-economice și socio-culturale, pe linia recompunerii permanente a socialului**,** a fluidizării acestuia în consens cu ultimile lui sensuri de evoluție. Departe de a impune staticism și închidere, ea presupune mișcare și deschidere permanentă către piste posibile. Globalizarea presupune o translocație a

modelelor și proceselor, o disipare a acestora la scara întregii omeniri [1, p.78].

Interdependențele de ordin economic, ca și expansiunea tehnicilor informaționale, dispariția granițelor nete dintre comunități și culturi aduc după sine astfel de puneri de acord, realizate mai mult sau mai puțin inspirat din punct de vedere acțional. Astfel, mondializarea, în măsura în care se va impune de „jos în sus", ca un mers firesc de extensiune, de unificare și compatibilizare a practicilor, de experimentare și a altceva, constituie un fenomen pozitiv. Este un semn de racordare a lumii la un sens mai profund, *de depășire a limitelor proprii, de pregătire a terenului pentru trăirea laolaltă a indivizilor, comunităților, omenirii*.

Astfel, mondializarea vine cu noi moduri de gestionare a diversității pe mai multe axe: *individual –comunitar* (suntem toți diverși ca indivizi, dar omogeni când societatea solicită forme de agregare spre aceleași valori), *vechi-nou* (activarea unor valori tradiționale, dar într-o nouă stilistică, eventual prin re-interpretare), *local-internațional* (prin activarea simultană atât a unor valori specifice mediului comunitar, cât și a unora preluate din alte culturi, deseori distante fizic și spiritual). Mondializarea poate, în principiu, să stimuleze pluralizarea sau particularizarea.

Globalizarea antrenează o comprimare a lumii, a spațiului și a timpului, îngrămădind toată istoria omenirii „ *într-un aici și acum"*. Se speră că tot ce a fost și este ar încăpea acum, în momentul dat, ștergându-se diferențele manifestate în timpuri și spații diferite. Diferențele de gândire, de vizare a lucrurilor, de mentalități, de credințe, de limbi, de etnii sunt reduse la maximum sau sunt desființate. Evenimentele produse altădată sut prezentate ca și cum s-ar întîmpla acum, iar evenimentele ce se derulează undeva în lume sunt ubicue, transmise „în direct" pe toate ecranele televizoarelor.

Fiecare persoană se definește *plural,* în funcție de circumstanțele prezentării sale. O dată este membră a unei comunități stabile, definite etnic, religios, spiritual, psihologic, altă dată trebuie să-și etaleze o „ față" dilatată, extensivă, ce depășește cadrele naturale de alcătuire.

În condițiile instituirii unei *sociabilități mondiale*, trebuie să ne dezvoltăm identități multiple, absorbante, înglobante. Important este să știm când, cât și până la ce punct. „ Din cauza transformărilor în interior ale statelor-națiuni, care contribuie la transformarea acestora în spații de diversificare socioculturale a indivizilor, în strânsă legătură cu dezvoltarea sistemului mondial al societăților naționale, identitățile personale se complică; devin multiple, composite, amestecate, schimbătoare, fruct al unei acțiuni de construire simbolică conexat la dialogul inerent modernității și postmodernității dintre EU și ALTUL " [2, apud apud Cucoș, p.80].

Astfel, trăind într-o societate marcată de cunoaștere, de pregnanța ei în valorizarea indivizilor și a acțiunilor umane, cunoașterea nu rămâne doar o trăsătură a economiei actuale, ci devine un principiu generativ, cu caracter autoorganizator al societății, al mersului ei înainte [p.80].

În acest context, cunoașterea nu mai constituie o podoabă pe care și-o arogă unii sau alții, un accesoriu de fațadă, cu caracter simbolic, care va conferi putere suplimentară, indirectă celor ce se cred a o deține ; în societatea modernă, *orice formă de cunoaștere*, dar și de acces la ea reprezintă o forță propriu-zisă, creează noi oportunități de a acționa, de a întreprinde ceva concret, de a schimba o stare de lucruri**.** Achizițiile cunoașterii aduc o mai mare marjă de mișcare, de alternative acționale, de libertate. Nu se poate întreprinde nimic dacă nu se pleacă de la o anumită „infostructură". A cunoaște mai mult înseamnă a te ghida după aliniamente date, suplimentare, a fi cu un pas mai în față, a reconfigura în cunoștință de cauză transformările ulterioare.

Cunoașterea nu mai este o constatare ulterioară ivirii unor stări de lucruri, succedentul unor fapte, ci antecedentul, condiția lor prealabilă de emergent. Cunoașterea nu rămâne doar constatativă, ci constructivă. Cunosc ceva nu doar dupa ce acesta apare, ci pentru ca acel ceva să apară! Știința nu mai este doar cheia dezlegării enigmelor lumii, ci a evoluției, progresului ei (dacă există așa ceva). Ne fasonăm realitățile în concordanță cu ceea ce știm (dinainte) despre acestea. Cunoașterea predetermină faptele [*idem* 1, p.80].

Printre trăsăturile specifice cunoașterii contemporane mai putem menționa următoarele:

În primul rând, este tranzientă, suportă o mobilitate fără precedent. Viteza de apariție a noului s-a amplificat. Competențele cognitive și aptitudinale achiziționate inital se dovedesc pe parcurs insuficiente, defazate, neoperaționale.

În al doilea rând, câmpul muncii este tot condiționat de cunoaștere. Nimic nu se mai produce eficient decât printr-un surplus de cunoaștere. Câștigă cel care avansează mai mult în câmpul cunoașterii și folosește cunoașterea în acțiunile sale.

În al treilea rând, cunoașterea este ***autoproductivă, autotelică, aduce altă cunoaștere*****. Ea atrage după sine noi cunoștințe, noi posibilități de explorare și de înțelegere.**

Societatea umană este astfel organizată încât să transfere, prin educație, în plan evolutiv, dar și sincronic, valorile pe care le deține. Miza educației o reprezintă *savoir-ul*, cumulul de valori culturale, transferabilitatea acesteia de la unii la alții. **Cunoașterea constituie o condiție antropologică a persistenței omului în timp și peste vremuri.**

Democratizarea cunoașterii, prin disponibilizarea masivă și rapidă a noilor achiziții teoretice, aduce nu numai emancipare, ci și discomfort, insecuritate, din cauza multitudinii variantelor explicative puse în circulație la un moment dat. În locul unei surse sigure, ferme, unice apare ***pluralitatea perspectivelor*** .În acest caz, rămâne ca sarcină pentru utilizator de a identifica și aplica acea teorie care se potrivește cel mai bine la problemele de soluționat. **Există o grijă generată nu de carență, ci de *supraabundență.*** Trebuie să știm ce este oportun și valoros în „ oceanul" de cunoștințe care ne înconjoară, să valorificăm cee ace este pertinent și nu prejudiciază alte seturi de valori (morale, civice, culturale). Căci o valoare autentică, fie ea și instrumentală, pragmatică, nu trebuie să anihileze celelalte valori.

Analizând ***statutul cunoașterii în era informatizării***, putem enumera următoarele caracteristici:

- Cunoașterea valorează *prin* sine, dar și prin modalitatea de insinuare, de transmitere a ei. O idee devine mare atât prin ea însăși, cât și prin faptul că este cunoscută sau îmbrățișată de mulți.
- Asistăm la o *reconfigurare a stimulilor culturali* printr-o astfel de accesare a acestora, având noi incidențe asupra psihicului uman. Modelul de prezentare a cunoașterii stimulează noi interacțiuni prin facultățile cunoașterii. Prezentarea informațiilor devine interactivă, favorizând osmoza dintre stimuli verbali, auditivi, vizuali, kinestezici. Constatăm, astfel, o *rescriere și o convertire a conținuturilor culturale*, într-o formă digitală, creând noi tipuri de relaționări și dependențe între om și mașină, între om și informație, între om și om.
- Accesibilitatea la sursele cunoașterii crește și nu mai sunt interpuse bariere(spațiale, financiare, temporale)
- Tehnologiile informaționale induc prin ele însele noi deprinderi și capacități la utilizatori, formând în mod direct noi apetituri, interese, motivații. Abiltățile individuale, atădată rezultate ale educației, se construiesc implicit, prin practicile zilnice, generalizate, aproape obișnuite.

Savoir –ul actual este potențat de noile tehnologii, prefigurându-se altfel decât până acum, îmbogățindu-se pe traseul transmiterii lui. El comportă atât o dimensiune *explicită*, care se referă la conținuturile informaționale directe, manifeste, cât și una *implicită*, bazată pe presupozițiile indirecte, abilitățile ascunse, activate în procesul acaparării și semnificării cunoașterii. Se pare că această a doua componentă devine din ce în ce mai pregnantă – ca premisă și finalitate – în practica educațională actuală.

Toate aceste probleme obligă la o gestionare atentă a formațiunilor cunoașterii. Managementul cunoașterii este *"o manieră de a examina mecanismele care facilitează procesele critice de organizare, de evaluare a*

performanței și dezvoltării soluțiilor practice antrenate de unul sau mai multe obiective " [3, p.5] .

La nivelul unei entități oarecare centrate pe căutarea și transmiterea savoir-ului, obiectivele fundamental ar putea fi:

- Promovarea inovației, antrenarea de noi idei și punerea în practică a gândirii creatoare
- Câștigarea de cunoștințe și de experiență pentru a le face profitabile și utile când este nevoie
- Perfectarea căilor de a găsi și de a reutiliza sursele cunoașterii și ale competenței, indiferent dacă s-ar afla înregistrate în mijloace tehnice sau în memoria unui subiect uman
- Încurajarea cooperării, a cunoașterii partajate, formarea continuă și perfecționarea de sine
- Îmbunătățirea calității luării deciziilor și a altor sarcini cu substrat intelectual
- Înțelegerea valorii și a contribuției capitalului intelectual și creșterea posibilităților, eficacității și valorii lui practice.

Informatizarea învățământului și noile tehnologii conduc la o pluralizare a informațiilor, la un bagaj extensive, greu de stăpânit și gestionat. Importantă nu mai rămâne doar informația ca atare, ci *asimilarea*, *dispunerea* și *antrenarea* acesteia acolo unde trebuie. Constituie o obligație integrarea informației la nivelul cunoștințelor, iar a acestora din urmă în cultură. *A învăța în noile condiții înseamnă a-i ajuta pe educați să navigheze inteligent în noile spații* informaționale, *a converti cunoștințele în cultură* pentru ca, mai apoi, să ajungă la nivelul bunelor practici. Mergând mai departe, în compararea celor două ipostaze ale educației, Bruno Wurtz evidențiază următoarele principii diferențiatoare: [4, apud Cucoș, C, p.87.]

Principiile vechii paradigme	**Principiile noii paradigme**
Accentul cade pe conținut, pe însușirea de informații „corecte" și definitive.	Acentul cade pe *învățarea învățării permanente,* pe totalitatea conexiunii sensurilor, pe receptivitatea față de conceptele noi, pe modul de acces la informații, cunoștințele nefiind niciodată definitive
A învăța este un *rezultat,* o sosire, o destinație.	A învăța este *o evoluție*, *o cale fără sosire*. A învăța este un proces
Structura ierarhică și autoritară. conformismul e recompensat, rebeliunea	Principiul *egalitarist antiierarhic*, *antiautoritar.* Toleranță față de imparțial și față de cei ce gândesc altfel. Elevii și

gândirii diferite e descurajată, imparțialitatea e dezavuată.	dascălii se privesc reciproc ca oameni, nu ca roluri.
Structură relativ *rigidă,* program analitică, obligatorie.	Structură relativ *flexibilă.* Predomină opinia că există multe căi și mijloace în predarea unei teme date.
Progres prescris. Cunoștințele se însușesc într-un ritm obligatoriu pentru toți. Accentul cade pe vârsta potrivită pentru diferitele activități. Separarea vârstelor.	Flexibilitatea și *integrarea vârstelor*. Elevul nu e legat în mod automat prin vârstă de anumite teme. Ritmurile înaintării în materie pot fi diferite.
Prioritatea randamentului, a performanțelor, a reușitei.	Prioritatea sinelui, a valorii proprii, a individului, care generează performanțele.
Accentul cade pe lumea exterioară. Experiența lăuntrică e considerată neavenită.	Experiența lăuntrică trebuie considerate un factor de coeziune în învățare. Se promovează activarea imaginației, povestirea de istorii, scrierea de juranle, cercetarea sentimentelor.
Instituțiile și ideile care se abat de la convingerile generale sunt dezaprobate.	Instituțiile și ideile care abat de la convingerile comune sunt promovate ca parte a procesului creativ.
Accentul cade pe gândirea analitică, liniară, a emisferei cerebrale stângi.	Se depun eforturi pentru a construi și constitui o educație care să solicite întregul creier. Raționalitatea *emisferei cerebrale stângi* are drept complement strategiile holiste, neliniare, și intuitive.Se urmăresc insistent confluența și contopirea ambelor procese.
Utilizarea etichetării în aprecierea elevilor, în caracterizarea lor și a performanțelor, practică ce duce la stigmatizare și la fenomenul „autoîmplinirii" profeției.	Limitarea etichetării la un rol auxiliar, descriptiv și subordonat. În nici un caz ea nu trebuie să devină valorizare fixă, ce stigmatizează prin aplicare pe biografia educabilului.

Educabilul se plafonează la limita exprimată de eticheta care s-a aplicat.	
Preocupare față de norme.	Preocupare față de performanțele individului raportate la potențialul propriu.Predomină interesul pentru punerea la încercare a limitelor exterioare și pentru depășirea limitelor percepute, identificate.
Încredere acordată prioritar cunoștințelor livrești, teoretice, abstracte.	Completarea cunoașterii teoretice și abstracte prin experiment ți experiență. Învățarea are loc atât în sala de clasă, cât și în afara ei. Se fac diferite incursiuni în cercetare, nu lipsesc nici cenicia meșteșugărească, demonstrația practică și întîlnirea cu experții.
Sălile de clasă se proiectează potrivit cu scopul și destinația lor special.	Preocuoarea pentru ambianța învățării se extinde asupra condițiilor de iluminat, de cromatică a interioarelor, de aerisire, de comoditate fizică, asupra nevoii de alternanță a claustrării cu interacțiunea, a activităților liniștite cu cele exuberante.
Condiționare birocratică. Rezistență față de propunerile colectivității.	Propunerile colectivității găsesc sprijin. Există chiar un anumit control obștesc.
Educația e considerată *necesitate socială pentru o anumită perioadă*, în vederea formării unui minim de aptitudini și în vederea interpretării unui anumit rol. Se învață pentru present, nu pentru viitor. Reciclarea e consecutivă progresului.	Educația este privită ca *evoluție de-a lungul întregii vieți*. Ea are o legătură doar *tangențială* cu școala. Se învață mereu pentru viitor, progresul derulându-se cu o viteză mult mai mare decât cea a succesiunii generațiilor. Reciclarea anticipează progresul.
Încrederea crescândă în mijloacele tehnice (dotare audiovizuală, computere, înregistrări pe benzi magnetice, tehnică de prelucrare a textilelor,	Utilizarea strict instrumentală a unor mijloace tehnice adecvate. Dascălul uman, relațiile dascăl-elev sunt de neînlocuit.

robot, etc). *Dezumanizarea învățământului*	
Numai dascălul emite cunoștințe. Sens unic al fluxului instructiv-educativ.	Dascălul învață și el de la elevi. Reciprocitatea învățării

Contextul social și cel global comport numeroase modificări, structural și functionale. În condițiile libertății de expresie, ale democratizării vieții sociale, ale liberei circulații, ale dispariției unor linii nete de demarcație(interstatale, interetnice, interconfesionale, etc.) educației îi revin sarcini inedite și dificile. Educația interculturală, astfel, în contextul migrației și al coexistenței în același spațiu a unor expresii culturale diferite, pare să fie de mare actualitate [5, apud Cucoș, C., p.67].

BIBLIOGRAFIE:

1. Cucoș, Constantin, 2014, *Pedagogie, Ediția a III-a revăzută și adăugită*, Polirom.
2. Lessard, Claude, 1998,*Globalisation etéeducation, Conference d'ouverture du Forum Education et Developmen*t, Montreal.
3. Wurtz, Bruno, 1992, *New Age*, Editura de Vest, Timișoara.
4. Chiuță, Alexandru-Ionuț, 2002, *Le management du savoir et son implementation,* http://alexandru.levillage.org.).
5. Jones, Cr:Kimberley, K.,1989, *L'Education Interculturelle*. *Concept, context et programme,* Conseil de l'Europe, Strasbourg.